

КОМІТЕТ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ з питань гуманітарної та інформаційної політики

вул. М. Грушевського, 5, м. Київ, 01008, www.rada.gov.ua

ВАСИЛЕЦЬ М.С.

Шановна Марино Сергіївно!

У Комітеті з питань гуманітарної та інформаційної політики, за дорученням Першого заступника Голови Верховної Ради України Корнієнка О.С., розглянуто Вашу електронну петицію, яка в установлений строк не набрала необхідної кількості голосів на підтримку, щодо необхідності внесення змін до статті 251 Цивільного процесуального кодексу України щодо заборони зупинення провадження у справах про стягнення аліментів, зокрема, з військовослужбовців, які перебувають у складі Збройних Сил України.

Відповідно до положень частин десятої та одинадцятої статті 23¹ Закону України «Про звернення громадян» електронна петиція, адресована Верховній Раді України, розглядається у порядку, встановленому цією статтею, за умови збору на її підтримку не менш як 25000 підписів громадян протягом не більше трьох місяців з дня оприлюднення петиції. Електронна петиція, яка в установлений строк не набрала необхідної кількості голосів на її підтримку, після завершення строку збору підписів на її підтримку розглядається як звернення громадян відповідно до цього Закону. Враховуючи, що Ваша петиція не набрала 25000 підписів, а строк їх збору завершився 22.01.2026, вказана петиція розглядається Комітетом в межах предметів відання, як звернення громадян.

Повністю з Вами погоджуємось, що сьогодні, як ніколи, питання захисту прав дітей має бути одним із пріоритетних завдань як держави, так і суспільства.

Статтею 3 Конвенції ООН про права дитини передбачено, що в усіх діях щодо дітей, незалежно від того, здійснюються вони державними чи приватними установами, що займаються питаннями соціального забезпечення, судами, адміністративними чи законодавчими органами, першочергова увага приділяється якнайкращому забезпеченню інтересів дитини.

Враховуючи актуальність пропозиції, надісланої Вами, з метою опрацювання можливих законодавчих ініціатив, Комітет визначив за доцільне звернутися до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини,

Міністерства юстиції України з проханням опрацювати її та висловити щодо неї свою позицію.

Водночас, можемо Вас запевнити, що питання забезпечення дотримання прав дітей є пріоритетним у роботі як Комітету з питань гуманітарної та інформаційної політики, так і Парламенту в цілому.

З повагою
Голова Комітету

Микита ПОТУРАЄВ

КОМІТЕТ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ з питань гуманітарної та інформаційної політики

вул. М. Грушевського, 5, м. Київ, 01008, www.rada.gov.ua

Міністерство юстиції України

На виконання доручення Першого заступника Голови Верховної Ради України Корнієнка О.С. до Комітету з питань гуманітарної та інформаційної політики для розгляду відповідно до частини десятої статті 23¹ Закону України «Про звернення громадян» надіслано електронну петицію Василюк М.С., яка в установленний строк не набрала необхідної кількості голосів на підтримку.

Відповідно до пункту 2 частини першої статті 251 Цивільного процесуального кодексу України суд зобов'язаний зупинити провадження у справі: у разі перебування сторони або третьої особи, яка заявляє самостійні вимоги щодо предмета спору, у складі Збройних Сил України або інших утворених відповідно до закону військових формувань, що переведені на воєнний стан або залучені до проведення антитерористичної операції. Зазначена норма застосовується до всіх судових справ без винятку, у тому числі й до справ про стягнення аліментів.

Як зазначено в петиції, у зв'язку з дією в Україні воєнного стану та загальною мобілізацією, значна кількість чоловіків перебуває на військовій службі. Як наслідок, дедалі частіше у справах про стягнення аліментів суди отримують документи, що підтверджують перебування відповідача у складі Збройних Сил України, після чого провадження у справі зупиняється на невизначений термін. Таке зупинення проваджень у справах про стягнення аліментів має вкрай негативні наслідки, адже позбавляє дитину належного рівня життя, включаючи доступ до освіти, медичних послуг та інших основних потреб.

На думку заявника, виправленням цієї ситуації є внесення до статті 251 Цивільного процесуального кодексу України змін щодо заборони зупинення провадження у справах про стягнення аліментів, зокрема з військовослужбовців, які перебувають у складі Збройних Сил України.

Направляючи зазначену електронну петицію, просимо, відповідно до компетенції, опрацювати порушене в ній питання та висловити свою позицію щодо запропонованих законодавчих змін.

Про результати розгляду просимо повідомити Василюк М.С. та Комітет.

Додаток: на 2 арк.

Голова Комітету

Микита ПОТУРАЄВ

ЕАС ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ
Підписувач: Потураєв Микита Русланович
Сертифікат: 3FAA9288358EC003040000002A672E00C61EDE00
Дійсний до: 13.01.2027 0:00:00

Апарат Верховної Ради України
04-14/15-2026/22320 від 02.02.2026

2128173

**Уповноваженому Верховної Ради
України з прав людини
ЛУБІНЦЮ Д. В.**

Шановний Дмитре Валерійовичу!

На виконання доручення Першого заступника Голови Верховної Ради України Корнієнка О.С. до Комітету з питань гуманітарної та інформаційної політики для розгляду відповідно до частини десятої статті 23¹ Закону України «Про звернення громадян» надіслано електронну петицію Василець М.С., яка в установлений строк не набрала необхідної кількості голосів на підтримку.

Відповідно до пункту 2 частини першої статті 251 Цивільного процесуального кодексу України суд зобов'язаний зупинити провадження у справі: у разі перебування сторони або третьої особи, яка заявляє самостійні вимоги щодо предмета спору, у складі Збройних Сил України або інших утворених відповідно до закону військових формувань, що переведені на воєнний стан або залучені до проведення антитерористичної операції. Зазначена норма застосовується до всіх судових справ без винятку, у тому числі й до справ про стягнення аліментів.

Як зазначено в петиції, у зв'язку з дією в Україні воєнного стану та загальною мобілізацією, значна кількість чоловіків перебуває на військовій службі. Як наслідок, дедалі частіше у справах про стягнення аліментів суди отримують документи, що підтверджують перебування відповідача у складі Збройних Сил України, після чого провадження у справі зупиняється на невизначений термін. Таке зупинення проваджень у справах про стягнення аліментів має вкрай негативні наслідки, адже позбавляє дитину належного рівня життя, включаючи доступ до освіти, медичних послуг та інших основних потреб.

На думку заявника, виправленням цієї ситуації є внесення до статті 251 Цивільного процесуального кодексу України змін щодо заборони зупинення провадження у справах про стягнення аліментів, зокрема з військовослужбовців, які перебувають у складі Збройних Сил України.

Направляючи зазначену електронну петицію, просимо, відповідно до компетенції, опрацювати порушене в ній питання та висловити свою позицію щодо запропонованих законодавчих змін.

Про результати розгляду просимо повідомити Василець М.С. та Комітет.

Додаток: на 2 арк.

З повагою
Голова Комітету

Микита ПОТУРАЄВ

**МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ
УКРАЇНИ**

Мін'юст

вул. Архітектора Городецького, 13, м. Київ, 01001

тел.: (044) 364-23-93, факс: (044) 271-17-83

E-mail: callcentre@ca.minjust.gov.ua,

themis@ca.minjust.gov.ua,

Web: <http://www.minjust.gov.ua>,

код згідно з ЄДРПОУ 00015622

**Комітет Верховної Ради
України з питань гуманітарної
та інформаційної політики**

Міністерство юстиції України у зв'язку з листом Комітету Верховної Ради України з питань гуманітарної та інформаційної політики від 02 лютого 2026 року № 04-14/15-2026/22320 розглянуло електронну петицію Василець М.С. від 22 жовтня 2025 року про скасування зупинення провадження у судових справах про стягнення аліментів з військовослужбовців, які перебувають у складі Збройних Сил України, та повідомляє, що за результатами розгляду автору надано відповідь (копія листа додається).

Додаток: на 3 арк.

**Заступник Міністра
з питань європейської інтеграції**

Людмила СУГАК

СЕД АСКОД

Міністерство юстиції України

№ 20655/1295-1-26/11.2.2 від 13.02.2026

Підписувач Сугак Людмила Петрівна

Сертифікат 382367105294AF970400000F08B0100F0112304

Дійсний з 02.07.2025 10:11:05 по 02.07.2026 10:11:05

**МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ
УКРАЇНИ**

Мін'юст

вул. Архітектора Городецького, 13, м. Київ, 01001

тел.: (044) 364-23-93, факс: (044) 271-17-83

E-mail: callcentre@ca.minjust.gov.ua,

themis@ca.minjust.gov.ua,

Web: <http://www.minjust.gov.ua>,

код згідно з ЄДРПОУ 00015622

Марині Василюк

Міністерство юстиції України розглянуло Вашу електронну петицію від 22 жовтня 2025 року, яка надійшла листом Комітету Верховної Ради України з питань гуманітарної та інформаційної політики від 02 лютого 2026 року № 04-14/15-2026/22320, про скасування зупинення провадження у судових справах про стягнення аліментів з військовослужбовців, які перебувають у складі Збройних Сил України, та в межах компетенції повідомляє таке.

Керуючись положеннями частини другої статті 6 та частини другої статті 19 Конституції України, пункту 3 частини першої статті 7 Закону України «Про центральні органи виконавчої влади», підпунктів 32, 33 пункту 4 Положення про Міністерство юстиції України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 02 липня 2014 року № 228, Мін'юст відповідно до покладених на нього завдань надає роз'яснення та організовує розгляд звернень громадян з питань, пов'язаних з діяльністю Міністерства юстиції України, його територіальних органів, підприємств, установ та організацій, що належать до сфери управління Міністерства, а також стосовно актів, які ним видаються.

Відповідно до пункту 2 частини першої статті 251 Цивільного процесуального кодексу України (далі – ЦПК України) суд зобов'язаний зупинити провадження у справі у разі перебування сторони або третьої особи, яка заявляє самостійні вимоги щодо предмета спору, у складі Збройних Сил України або інших утворених відповідно до закону військових формувань, що переведені на воєнний стан або залучені до проведення антитерористичної операції.

Положеннями пункту 2 частини першої статті 253 ЦПК України передбачено, що провадження у справі зупиняється у випадках, встановлених пунктом 2 частини першої статті 251 цього Кодексу, – до припинення перебування сторони або третьої особи, яка заявляє самостійні вимоги щодо предмета спору, у складі Збройних Сил України або інших утворених відповідно до закону військових формувань, що переведені на воєнний стан або залучені до проведення антитерористичної операції.

При цьому відповідно до положень статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод кожен має право на справедливий і публічний розгляд його справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим

законом, який вирішить спір щодо його прав та обов'язків цивільного характеру або

Міністерство юстиції України
№ 18893/1295-1-26/11.2.2 від 11.02.2026
Підписувач Кравченко Людмила Миколаївна
Сертифікат 382367105294AF970400000E26C70011A025804
Дійсний з 12.08.2025 11:32:13 по 12.08.2026 11:32:13

встановить обґрунтованість будь-якого висунутого проти нього кримінального обвинувачення.

Положеннями статі 129 Конституції України передбачено, що одним з основних засад судочинства є, зокрема, рівність усіх учасників судового процесу перед законом і судом.

Згідно з положеннями статті 12 ЦПК України учасники справи мають рівні права щодо здійснення всіх процесуальних прав та обов'язків, передбачених законом. Кожна сторона повинна довести обставини, які мають значення для справи і на які вона посилається як на підставу своїх вимог або заперечень, крім випадків, встановлених цим Кодексом. Кожна сторона несе ризик настання наслідків, пов'язаних із вчиненням чи невчиненням нею процесуальних дій.

Слід зазначити, що зупинення провадження у справі – врегульована законом і оформлена ухвалою суду тимчасова перерва в провадженні у цивільній справі, викликана наявністю однієї з передбачених у законі обставин, які заважають здійснювати її розгляд. Тобто інститут зупинення судового провадження застосовується не просто у зв'язку із виникненням підстав, передбачених процесуальним законом, а зумовлюється наявністю обставин, які створюють об'єктивні перешкоди для здійснення судового розгляду.

При цьому положення пункту 2 частини першої статті 251 та пункту 2 частини першої статті 253 ЦПК України мають на меті захист процесуальних прав військовослужбовців у цивільному судочинстві.

Зазначене підтверджується також судовою практикою Верховного Суду (постанова Великої Палати Верховного Суду від 12 листопада 2025 року у справі № 754/947/22).

У той же час відповідно до положень статті 3 Конвенції про права дитини в усіх діях щодо дітей, незалежно від того, здійснюються вони державними чи приватними установами, що займаються питаннями соціального забезпечення, судами, адміністративними чи законодавчими органами, першочергова увага приділяється якнайкращому забезпеченню інтересів дитини.

Верховний Суд зазначає, що незалежно від статусу сторін, інтереси дитини, яка не є стороною у справі, але є бенефіціаром спірних правовідносин, повинні домінувати над інтересами кожного з батьків. Відтак зупинення провадження не може бути формальним і має здійснюватися лише у разі встановлення дійсної неможливості участі відповідача в судовому процесі (постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Другої судової палати Касаційного цивільного суду від 13 березня 2025 року у справі № 557/1226/23).

З наведеного вбачається, що порушене питання потребує ґрунтовного аналізу з метою забезпечення справедливого балансу між дотриманням прав осіб, призваних на військову службу, та необхідності захисту найкращих інтересів дітей.

Також зазначаємо, у Верховній Раді України зареєстровано проект Закону України «Про внесення змін до Цивільного процесуального кодексу України щодо підстав зупинення провадження у справі у зв'язку з перебуванням позивача у складі Збройних Сил України» (реєстр. № 11045 від 28 лютого 2024 року), внесений на розгляд Верховної Ради України народним депутатом України Юрченком О.М.

Вказаним проектом Закону пропонується виключити пункт 2 частини першої статті 251 ЦПК України та доповнити частину першу статті 252 ЦПК України пунктом 11, яким передбачити, що суд *може* за заявою учасника справи, а також з

власної ініціативи зупинити провадження у справі у випадках перебування сторони або третьої особи, яка заявляє самостійні вимоги щодо предмета спору, у складі Збройних Сил України або інших утворених відповідно до закону військових формувань, що переведені на воєнний стан або залучені до проведення антитерористичної операції за умови наявності обставин, які перешкоджають розгляду справи.

Враховуючи викладене, пропозиції щодо скасування зупинення провадження у судових справах про стягнення аліментів з військовослужбовців, які перебувають у складі Збройних Сил України, можуть бути враховані при опрацюванні положень вказаного законопроекту.

Заступник Міністра

Людмила КРАВЧЕНКО

УПОВНОВАЖЕНИЙ

Верховної Ради України з прав людини

вул. Інститутська, 21/8, м. Київ, 01008, тел. (044) 298-70-33, E-mail: hotline@ombudsman.gov.ua

**Голові Комітету
Верховної Ради України
з питань гуманітарної та
інформаційної політики,
народному депутату України**

Микиті ПОТУРАЄВУ

Шановний Микито Руслановичу!

На лист Комітету Верховної Ради України з питань гуманітарної та інформаційної політики (далі – Комітет) від 03.02.2026 № 04-14/15-2026/22324 повідомляю, що мною здійснюється опрацювання порушеного в електронній петиції Василюк М.С. питання стосовно необхідності внесення змін до статті 251 Цивільного процесуального кодексу України.

З метою всебічного вивчення ситуації та надання ґрунтовних пропозицій було надіслано запит до Міністерства юстиції України.

Реченням другим частини третьої статті 17 Закону України «Про Комітети Верховної Ради України» визначено, що звернення від комітетів Верховної Ради України розглядаються в порядку, передбаченому для депутатських звернень.

Абзацом першим частини другої статті 16 Закону України «Про статус народного депутата України» визначено, орган державної влади, орган місцевого самоврядування, їх посадові особи, керівники підприємств, установ і організацій, об'єднань громадян, яким адресовано депутатське звернення, зобов'язані протягом 10 днів з дня його одержання розглянути і надати народному депутату відповідь з питань, що порушуються у депутатському зверненні. У разі неможливості розгляду звернення народного депутата у визначений строк його повідомляють про це офіційним листом з викладенням причин продовження строку розгляду. Строк розгляду депутатського звернення, з урахуванням продовження, не може перевищувати 30 днів з дня його одержання.

Враховуючи викладене, з метою підготовки обґрунтованої відповіді Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини щодо порушеного в електронній петиції питання, відповідно до абзацу першого частини другої

статті 16 Закону України «Про статус народного депутата України» повідомляю, що строк опрацювання Вашого звернення продовжено до 30 днів, тобто до 04.03.2026.

Відповідь за результатами опрацювання порушеного питання буде надана Комітету та Василець М.С. додатково.

З повагою
Уповноважений Верховної Ради
України з прав людини

Дмитро ЛУБІНЕЦЬ

УПОВНОВАЖЕНИЙ
Верховної Ради України з прав людини

вул. Інститутська, 21/8, м. Київ, 01008, тел. (044) 298-70-33, E-mail: hotline@ombudsman.gov.ua

Голові Комітету
Верховної Ради України
з питань гуманітарної та
інформаційної політики,
народному депутату України

Микиті ПОТУРАЄВУ

Шановний Микито Руслановичу!

Додатково до листа від 12.02.2026 № 74.6/П/24.5/26/НД/43.3. стосовно опрацювання порушеного в електронній петиції Василець М.С. питання щодо необхідності внесення змін до статті 251 Цивільного процесуального кодексу України (далі – ЦПК України), повідомляю.

20.02.2026 до Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини надійшла відповідь від Міністерства юстиції України (далі – Міністерство) з питання, порушеного в електронній петиції Василець М.С. (додається).

Міністерство повідомило, що електронна петиція Василець М.С. була предметом його розгляду та повідомило заявницю про наступне.

Відповідно до пункту 2 частини першої статті 251 ЦПК України суд зобов'язаний зупинити провадження у справі у разі перебування сторони або третьої особи, яка заявляє самостійні вимоги щодо предмета спору, у складі Збройних Сил України або інших утворених відповідно до закону військових формувань, що переведені на воєнний стан або залучені до проведення антитерористичної операції.

Положеннями пункту 2 частини першої статті 253 ЦПК України передбачено, що провадження у справі зупиняється у випадках, встановлених пунктом 2 частини першої статті 251 цього Кодексу, – до припинення перебування сторони або третьої особи, яка заявляє самостійні вимоги щодо предмета спору, у складі Збройних Сил України або інших утворених відповідно до закону військових формувань, що переведені на воєнний стан або залучені до проведення антитерористичної операції.

При цьому відповідно до положень статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод кожен має право на справедливий і публічний розгляд його справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом, який вирішить спір щодо його прав та обов'язків цивільного характеру або встановить обґрунтованість будь-якого висунутого проти нього кримінального обвинувачення.

Положеннями статі 129 Конституції України передбачено, що одним з основних засад судочинства є, зокрема, рівність усіх учасників судового процесу перед законом і судом.

Згідно з положеннями статті 12 ЦПК України учасники справи мають рівні права щодо здійснення всіх процесуальних прав та обов'язків, передбачених законом. Кожна сторона повинна довести обставини, які мають значення для справи і на які вона посилається як на підставу своїх вимог або заперечень, крім випадків, встановлених цим Кодексом. Кожна сторона несе ризик настання наслідків, пов'язаних із вчиненням чи невчиненням нею процесуальних дій.

Міністерство зазначило, що зупинення провадження у справі – врегульована законом і оформлена ухвалою суду тимчасова перерва в провадженні у цивільній справі, викликана наявністю однієї з передбачених у законі обставин, які заважають здійснювати її розгляд. Тобто інститут зупинення судового провадження застосовується не просто у зв'язку із виникненням підстав, передбачених процесуальним законом, а зумовлюється наявністю обставин, які створюють об'єктивні перешкоди для здійснення судового розгляду.

При цьому положення пункту 2 частини першої статті 251 та пункту 2 частини першої статті 253 ЦПК України мають на меті захист процесуальних прав військовослужбовців у цивільному судочинстві.

Зазначене підтверджується також судовою практикою Верховного Суду (постанова Великої Палати Верховного Суду від 12.11.2025 у справі № 754/947/22).

У той же час відповідно до положень статті 3 Конвенції про права дитини в усіх діях щодо дітей, незалежно від того, здійснюються вони державними чи приватними установами, що займаються питаннями соціального забезпечення, судами, адміністративними чи законодавчими органами, першочергова увага приділяється якнайкращому забезпеченню інтересів дитини.

Верховний Суд зазначає, що незалежно від статусу сторін, інтереси дитини, яка не є стороною у справі, але є бенефіціаром спірних правовідносин, повинні домінувати над інтересами кожного з батьків. Відтак зупинення провадження не може бути формальним і має здійснюватися лише у разі встановлення дійсної неможливості участі відповідача в судовому процесі (постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Другої судової палати Касаційного цивільного суду від 13.03.2025 у справі № 557/1226/23).

Таким чином Міністерство вважає, що порушене питання потребує ґрунтовного аналізу з метою забезпечення справедливого балансу між

дотриманням прав осіб, призваних на військову службу, та необхідності захисту найкращих інтересів дітей.

Крім того, Міністерство зазначило, що у Верховній Раді України зареєстровано проєкт Закону України від 28.02.2024 № 11045 «Про внесення змін до Цивільного процесуального кодексу України щодо підстав зупинення провадження у справі у зв'язку з перебуванням позивача у складі Збройних Сил України» (далі – законопроект реєстр. № 11045), внесений на розгляд Верховної Ради України народним депутатом України Юрченком О.М.

Законопроектом реєстр. № 11045 пропонується виключити пункт 2 частини першої статті 251 ЦПК України та доповнити частину першу статті 252 ЦПК України пунктом 11, яким передбачити, що суд може за заявою учасника справи, а також з власної ініціативи зупинити провадження у справі у випадках перебування сторони або третьої особи, яка заявляє самостійні вимоги щодо предмета спору, у складі Збройних Сил України або інших утворених відповідно до закону військових формувань, що переведені на воєнний стан або залучені до проведення антитерористичної операції за умови наявності обставин, які перешкоджають розгляду справи.

Ураховуючи викладене, Міністерство вважає, що пропозиції щодо скасування зупинення провадження у судових справах про стягнення аліментів з військовослужбовців, які перебувають у складі Збройних Сил України, можуть бути враховані при опрацюванні положень законопроекту реєстр. № 11045.

Опрацювавши порушене питання в електронній петиції Василюк М.С. питання, з урахуванням позиції Міністерства, звертаю увагу на наступне.

Відповідно до частини другої статті 51 Конституції України сім'я, дитинство, материнство і батьківство охороняються державою. Кожна дитина має право на рівень життя, достатній для її фізичного, інтелектуального, морального, культурного, духовного та соціального розвитку (стаття 8 Закону України «Про охорону дитинства» від 26.04.2001 № 2402-III). Водночас, згідно з частиною другою статті 27 Конвенції Організації Об'єднаних Націй про права дитини від 20.11.1989, батьки або інші особи, які виховують дитину, несуть основну відповідальність за забезпечення в межах своїх здібностей і фінансових можливостей умов життя, необхідних для її розвитку.

Цим фундаментальним правам кореспондує імперативний обов'язок батьків утримувати дитину до досягнення нею повноліття, що прямо закріплено у статті 180 Сімейного кодексу України (далі – СК України). Стягнення аліментів є одним із законодавчих способів захисту інтересів дитини та забезпечення одержання нею коштів, необхідних для життєдіяльності.

У частинах другій та третій статті 181 СК України встановлено, що за домовленістю між батьками той із них, хто проживає окремо, може брати участь у її утриманні добровільно (в грошовій або натуральній формі). Однак, за відсутності такої домовленості, той із батьків, з ким проживає дитина, вправі звернутися до суду з відповідним позовом.

При цьому стала судова практика наголошує, що обов'язковою умовою для стягнення аліментів на користь одного з батьків або інших законних представників дитини є проживання з нею чи з ним самої дитини, на утримання якої власне і стягуються аліменти (постанова Верховного Суду від 22.11.2022 у справі № 188/1029/19).

За своєю суттю аліменти – це кошти, покликані забезпечити дитину усім необхідним для повноцінного розвитку, тому вони можуть бути стягнуті лише на користь того з батьків, з ким проживає дитина і який бере активну участь у її вихованні. Подібний правовий висновок викладено у постановах Верховного Суду від 04.09.2019 у справі № 711/8561/16-ц, від 29.06.2022 у справі № 596/826/21-ц та від 14.08.2024 у справі № 760/4661/20.

За рішенням суду кошти на утримання дитини (аліменти) присуджуються у частці від доходу її матері, батька або у твердій грошовій сумі – за вибором того з батьків, разом з яким проживає дитина. При цьому спосіб стягнення аліментів, визначений рішенням суду, може згодом змінюватися за рішенням суду за позовом одержувача.

Розмір аліментів має бути необхідним та достатнім для забезпечення гармонійного розвитку дитини. За змістом статті 182 СК України при визначенні розміру аліментів суд обов'язково враховує: стан здоров'я та матеріальне становище дитини; стан здоров'я та матеріальне становище платника аліментів; наявність у платника аліментів інших дітей, непрацездатних чоловіка, дружини, батьків, дочки, сина; наявність рухомого та нерухомого майна, грошових коштів; доведені стягувачем аліментів витрати платника аліментів (у тому числі на придбання майна, сума яких перевищує десятикратний розмір прожиткового мінімуму для працездатної особи, якщо платником не доведено джерело походження коштів); інші обставини, що мають істотне значення.

Незважаючи на те, що пункт 2 частини першої статті 251 ЦПК України передбачає обов'язок суду зупинити провадження у справі у разі перебування сторони у складі Збройних Сил України, застосування цієї норми у справах про стягнення аліментів потребує оцінки з точки зору дотримання найкращих інтересів дитини.

У постанові від 12.11.2025 по справі № 754/947/22 Велика Палата Верховного Суду зазначила, що мета законодавця у формулюванні такої конструкції була в тому, щоб гарантувати недоторканність прав тих осіб, які у запровадженій в Україні воєнний стан виконують конституційний обов'язок, пов'язаний із захистом Батьківщини від ворога, – військовослужбовців.

За нинішньої редакції пункту 2 частини першої статті 251 ЦПК України в суду є обов'язок, а не право зупинити провадження у справі в разі перебування сторони або третьої особи, яка заявляє самостійні вимоги щодо предмета спору, у складі Збройних Сил України або інших утворених відповідно до закону військових формувань, що переведені на воєнний стан або залучені до проведення антитерористичної операції.

Тож норма пункту 2 частини першої статті 251 ЦПК України, яка встановлює обов'язок суду зупинити провадження, є спеціальною захисною гарантією для військовослужбовців, які через виконання конституційного обов'язку із захисту Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України (стаття 65 Конституції України) об'єктивно позбавлені можливості брати активну участь у судовому процесі, захищати свої права, свободи та інтереси.

За таких умов розсуд суду є доволі обмеженим у тому, щоб не застосовувати таке обов'язкове зупинення провадження у судовій справі.

Водночас обов'язок суду зупинити провадження не повинен тлумачитися всупереч волі та інтересам військовослужбовця як учасника цивільного процесу. Тож застосовувати пункт 2 частини першої статті 251 ЦПК України не можна тоді, коли це безпосередньо суперечить інтересам військовослужбовця, який звернувся до суду як позивач та вимагає судового захисту його прав, свобод та/або інтересів, а так само військовослужбовця як відповідача чи третьої особи, яка заявляє самостійні вимоги щодо предмета спору, який прагне продовження розгляду справи по суті за його відсутності.

Ураховуючи викладене, Велика Палата Верховного Суду висувала, що коли суд вирішує питання щодо зупинення провадження у справі на підставі пункту 2 частини першої статті 251 ЦПК України, в оцінці процесуального обов'язку щодо зупинення провадження йому потрібно враховувати особисту думку сторони або третьої особи, яка заявляє самостійні вимоги щодо предмета спору, яка перебуває на військовій службі у складі Збройних Сил України або інших утворених відповідно до закону військових формувань, що переведені на воєнний стан або залучені до проведення антитерористичної операції. Якщо військовослужбовець наполягає на розгляді справи без його участі чи за участю його представника, то в суду немає підстав для зупинення провадження у справі.

Безперечно погоджуючись із висновками, зробленими Великою Палатою Верховного Суду у згаданій вище постанові, варто враховувати тривалість дії воєнного стану в Україні та його систематичне продовження, з огляду на безпекову ситуацію в Україні.

За таких умов, зупинення провадження покладає надмірний і несправедливий тягар виключно на того з батьків, з ким проживає дитина, змушуючи його забезпечувати всі потреби дитини самостійно, без жодної участі іншого з батьків, який проходить службу та добровільно дитину не утримує.

Більше того, відсутність ухваленого судового рішення по суті спору унеможливорює видачу виконавчого документа. Це, у свою чергу, створює перешкоду для примусового стягнення аліментів, у тому числі, із грошового забезпечення військовослужбовця через органи державної виконавчої служби чи приватних виконавців, залишаючи дитину без критично необхідних засобів до існування на невизначений час.

Слід враховувати, що не всі військовослужбовці перебувають безпосередньо у зоні бойових дій, відповідно не всі з них позбавлені можливості участі у судовому засіданні, зокрема дистанційно за допомогою використання

електронних засобів комунікації. Так, згідно з пунктом 1 статті 212 ЦПК України, учасник справи, його представник має право брати участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції поза межами приміщення суду або у приміщенні іншого суду за умови наявності в суді відповідної технічної можливості, про яку суд зазначає в ухвалі про відкриття провадження у справі, крім випадків, коли явка цього учасника справи в судові засідання визнана судом обов'язковою.

Крім того, частиною першою статті 58 ЦПК України визначено, що сторона, третя особа, а також особа, якій законом надано право звертатися до суду в інтересах іншої особи, особистої участі у судовому процесі (самопредставництво) надано також право брати участь у ньому через представника.

З урахуванням викладеного, вважаю, що у пункті 2 частини першої статті 251 ЦПК України варто визначити винятки стосовно обов'язкового зупинення судом провадження у справах, у тому числі про стягнення аліментів.

При цьому, погоджуюся із пропозицією Міністерства передбачити відповідні винятки під час доопрацювання законопроекту реєстр. № 11045.

Додатково звертаю увагу на недолік, що містяться у законопроекті реєстр. № 11045 та був описаний мною, як Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини, у позиції, наданій у відповідь на лист Комітету Верховної Ради України з питань правової політики (додається).

Зокрема, виключення пункту 2 з частини першої статті 251 ЦПК України та фактичне перенесення його змісту до частини першої статті 252 ЦПК України призведе до наявності у суду широкої дискреції у вирішенні питання зупинення провадження у справі, якщо сторона або третя особа, яка заявляє самостійні вимоги щодо предмета спору перебуває у складі Збройних Сил України або інших утворених відповідно до закону військових формувань, що переведені на воєнний стан або залучена до проведення антитерористичної операції, оскільки обов'язок зупинення провадження у такому разі стане правом суду.

У цій же позиції мною надана пропозиція замість пропонованих законопроектом змін розглянути можливість викладення пункту 2 частини першої статті 251 ЦПК України у наступній редакції: «2) перебування сторони або третьої особи, яка заявляє самостійні вимоги щодо предмета спору, у складі Збройних Сил України або інших утворених відповідно до закону військових формувань, що переведені на воєнний стан або залучені до проведення антитерористичної операції, за умови, що така сторона або третя особа не може брати участь у справі особисто або через представника;».

Прошу врахувати викладене у законотворчій діяльності.

Додатково повідомляю, що відповідь за результатами опрацювання порушеного питання надана Василець М.С.

- Додатки: 1. Лист Міністерства юстиції України від 20.02.2026 № 23859/1840-1-26/11.2.2 із додатком до нього, всього на 4 арк. в 1 прим.
2. Супровідний лист від 22.03.2024 № 3240.2/3451/1/24/24/43.3 із позицією Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини на 3 арк. в 1 прим.

З повагою
Уповноважений Верховної Ради
України з прав людини

Дмитро ЛУБІНЕЦЬ

**МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ
УКРАЇНИ**

Мін'юст

вул. Архітектора Городецького, 13, м. Київ, 01001

тел.: (044) 364-23-93, факс: (044) 271-17-83

E-mail: callcentre@ca.minjust.gov.ua,

themis@ca.minjust.gov.ua,

Web: <http://www.minjust.gov.ua>,

код згідно з ЄДРПОУ 00015622

**Секретаріат Уповноваженого
Верховної Ради України з прав
людини**

У зв'язку з листом Представника Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини в системі судоустрою з права на справедливе правосуддя та представництва в Конституційному Суді України Овсієнка А.А. від 12 лютого 2026 року № 2012.2/П/24.5/26/НД/26/43.3 Міністерством юстиції України розглянуто електронну петицію Василець М.С. від 22 жовтня 2025 року про скасування зупинення провадження у судових справах про стягнення аліментів з військовослужбовців, які перебувають у складі Збройних Сил України та повідомляє, що зазначена електронна петиція Василець М.С. була предметом розгляду Міністерства юстиції України, за результатом якого її автору було надано відповідь листом Мін'юсту від 11 лютого 2026 року № 18893/1295-1-26/11.2.2 (копія листа додається).

Додаток: на 3 арк.

Заступник Міністра

Людмила КРАВЧЕНКО

СЕД АСКОД

Міністерство юстиції України

№ 23859/1840-1-26/11.2.2 від 20.02.2026

Підписувач Кравченко Людмила Миколаївна

Сертифікат 382367105294AF9704000000E26C70011A025804

Дійсний з 12.08.2025 11:32:13 по 12.08.2026 11:32:13

**МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ
УКРАЇНИ**

Мін'юст

вул. Архітектора Городецького, 13, м. Київ, 01001

тел.: (044) 364-23-93, факс: (044) 271-17-83

E-mail: callcentre@ca.minjust.gov.ua,

themis@ca.minjust.gov.ua,

Web: <http://www.minjust.gov.ua>,

код згідно з ЄДРПОУ 00015622

Марині Василиць

Міністерство юстиції України розглянуло Вашу електронну петицію від 22 жовтня 2025 року, яка надійшла листом Комітету Верховної Ради України з питань гуманітарної та інформаційної політики від 02 лютого 2026 року № 04-14/15-2026/22320, про скасування зупинення провадження у судових справах про стягнення аліментів з військовослужбовців, які перебувають у складі Збройних Сил України, та в межах компетенції повідомляє таке.

Керуючись положеннями частини другої статті 6 та частини другої статті 19 Конституції України, пункту 3 частини першої статті 7 Закону України «Про центральні органи виконавчої влади», підпунктів 32, 33 пункту 4 Положення про Міністерство юстиції України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 02 липня 2014 року № 228, Мін'юст відповідно до покладених на нього завдань надає роз'яснення та організовує розгляд звернень громадян з питань, пов'язаних з діяльністю Міністерства юстиції України, його територіальних органів, підприємств, установ та організацій, що належать до сфери управління Міністерства, а також стосовно актів, які ним видаються.

Відповідно до пункту 2 частини першої статті 251 Цивільного процесуального кодексу України (далі – ЦПК України) суд *зобов'язаний* зупинити провадження у справі у разі перебування сторони або третьої особи, яка заявляє самостійні вимоги щодо предмета спору, у складі Збройних Сил України або інших утворених відповідно до закону військових формувань, що переведені на воєнний стан або залучені до проведення антитерористичної операції.

Положеннями пункту 2 частини першої статті 253 ЦПК України передбачено, що провадження у справі зупиняється у випадках, встановлених пунктом 2 частини першої статті 251 цього Кодексу, – до припинення перебування сторони або третьої особи, яка заявляє самостійні вимоги щодо предмета спору, у складі Збройних Сил України або інших утворених відповідно до закону військових формувань, що переведені на воєнний стан або залучені до проведення антитерористичної операції.

При цьому відповідно до положень статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод кожен має право на справедливий і публічний розгляд його справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом, який вирішить спір щодо його прав та обов'язків цивільного характеру або

№ 18893/1295-1-26/11.2.2 від 11.02.2026
Міністерство юстиції України
Підписувач Кравченко Людмила Миколаївна
Сертифікат 382367105294AF970400000E26C70011A025804
Дійсний з 12.08.2025 11:32:13 по 12.08.2026 11:32:13

встановить обґрунтованість будь-якого висунутого проти нього кримінального обвинувачення.

Положеннями статі 129 Конституції України передбачено, що одним з основних засад судочинства є, зокрема, рівність усіх учасників судового процесу перед законом і судом.

Згідно з положеннями статті 12 ЦПК України учасники справи мають рівні права щодо здійснення всіх процесуальних прав та обов'язків, передбачених законом. Кожна сторона повинна довести обставини, які мають значення для справи і на які вона посилається як на підставу своїх вимог або заперечень, крім випадків, встановлених цим Кодексом. Кожна сторона несе ризик настання наслідків, пов'язаних із вчиненням чи невчиненням нею процесуальних дій.

Слід зазначити, що зупинення провадження у справі – врегульована законом і оформлена ухвалою суду тимчасова перерва в провадженні у цивільній справі, викликана наявністю однієї з передбачених у законі обставин, які заважають здійснювати її розгляд. Тобто інститут зупинення судового провадження застосовується не просто у зв'язку із виникненням підстав, передбачених процесуальним законом, а зумовлюється наявністю обставин, які створюють об'єктивні перешкоди для здійснення судового розгляду.

При цьому положення пункту 2 частини першої статті 251 та пункту 2 частини першої статті 253 ЦПК України мають на меті захист процесуальних прав військовослужбовців у цивільному судочинстві.

Зазначене підтверджується також судовою практикою Верховного Суду (постанова Великої Палати Верховного Суду від 12 листопада 2025 року у справі № 754/947/22).

У той же час відповідно до положень статті 3 Конвенції про права дитини в усіх діях щодо дітей, незалежно від того, здійснюються вони державними чи приватними установами, що займаються питаннями соціального забезпечення, судами, адміністративними чи законодавчими органами, першочергова увага приділяється якнайкращому забезпеченню інтересів дитини.

Верховний Суд зазначає, що незалежно від статусу сторін, інтереси дитини, яка не є стороною у справі, але є бенефіціаром спірних правовідносин, повинні домінувати над інтересами кожного з батьків. Відтак зупинення провадження не може бути формальним і має здійснюватися лише у разі встановлення дійсної неможливості участі відповідача в судовому процесі (постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Другої судової палати Касаційного цивільного суду від 13 березня 2025 року у справі № 557/1226/23).

З наведеного вбачається, що порушене питання потребує ґрунтовного аналізу з метою забезпечення справедливого балансу між дотриманням прав осіб, призваних на військову службу, та необхідності захисту найкращих інтересів дітей.

Також зазначаємо, у Верховній Раді України зареєстровано проект Закону України «Про внесення змін до Цивільного процесуального кодексу України щодо підстав зупинення провадження у справі у зв'язку з перебуванням позивача у складі Збройних Сил України» (реєстр. № 11045 від 28 лютого 2024 року), внесений на розгляд Верховної Ради України народним депутатом України Юрченком О.М.

Вказаним проектом Закону пропонується виключити пункт 2 частини першої статті 251 ЦПК України та доповнити частину першу статті 252 ЦПК України пунктом 11, яким передбачити, що суд *може* за заявою учасника справи, а також з

власної ініціативи зупинити провадження у справі у випадках перебування сторони або третьої особи, яка заявляє самостійні вимоги щодо предмета спору, у складі Збройних Сил України або інших утворених відповідно до закону військових формувань, що переведені на воєнний стан або залучені до проведення антитерористичної операції за умови наявності обставин, які перешкоджають розгляду справи.

Враховуючи викладене, пропозиції щодо скасування зупинення провадження у судових справах про стягнення аліментів з військовослужбовців, які перебувають у складі Збройних Сил України, можуть бути враховані при опрацюванні положень вказаного законопроекту.

Заступник Міністра

Людмила КРАВЧЕНКО

УПОВНОВАЖЕНИЙ
Верховної Ради України з прав людини

вул. Інститутська, 21/8, м. Київ, 01008, тел. (044) 298-70-33, E-mail: hotline@ombudsman.gov.ua

Голові Комітету
Верховної Ради України
з питань правової політики,
народному депутату України

Денису МАСЛОВУ

Про опрацювання проєкту
нормативно-правового акта

Шановний Денисе Вячеславовичу!

На лист Комітету Верховної Ради України з питань правової політики від 13.03.2024 № 04-26/03-2024/55969 мною опрацьовано проєкт Закону України від 28.02.2024 № 11045 «Про внесення змін до Цивільного процесуального кодексу України щодо підстав зупинення провадження у справі у зв'язку з перебуванням позивача у складі Збройних Сил України», ініціатором якого є народний депутат України Юрченко О.М.

За результатами опрацювання повідомляю, що законопроект підтримується за умови врахування зауважень та пропозиції. Позиція Уповноваженого додається.

З повагою
Уповноважений Верховної Ради
України з прав людини

Дмитро ЛУБІНЕЦЬ

УВ
Секретаріат Уповноваженого Верховної Ради України з прав
людини
№3240.2/3451/1/24/24/43.3 від 22.03.2024
КЕП: Лубинець Д. В. 22.03.2024 14:16
5FBB77F7B650371D04000000E88D010044560300

**ПОЗИЦІЯ
УПОВНОВАЖЕНОГО ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ
З ПРАВ ЛЮДИНИ**

**до проєкту Закону України «Про внесення змін до Цивільного
процесуального кодексу України щодо підстав зупинення провадження
у справі у зв'язку з перебуванням позивача у складі Збройних Сил
України»
(реєстр. № 11045 від 28.02.2024)**

1. Зауваження/Пропозиції до тексту проєкту

Законопроект розроблено з метою врегулювання питання зупинення провадження у справі у разі перебування сторони або третьої особи, яка заявляє самостійні вимоги щодо предмета спору, у складі Збройних Сил України або інших утворених відповідно до закону військових формувань, що переведені на воєнний стан або залучені до проведення антитерористичної операції.

Для досягнення поставленої мети автор законопроекту пропонує внести зміни до Цивільного процесуального кодексу України (далі – ЦПК України), а саме: 1) виключити з частини першої статті 251 ЦПК України пункт 2, відповідно до якого суд зобов'язаний зупинити провадження у справі у разі перебування сторони або третьої особи, яка заявляє самостійні вимоги щодо предмета спору, у складі Збройних Сил України або інших утворених відповідно до закону військових формувань, що переведені на воєнний стан або залучені до проведення антитерористичної операції; 2) доповнити частину першу статті 252 ЦПК України пунктом 11, відповідно до якого суд може за заявою учасника справи, а також з власної ініціативи зупинити провадження у справі у випадку перебування сторони або третьої особи, яка заявляє самостійні вимоги щодо предмета спору, у складі Збройних Сил України або інших утворених відповідно до закону військових формувань, що переведені на воєнний стан або залучені до проведення антитерористичної операції за умови наявності обставин, які перешкоджають розгляду справи.

У цілому підтримуючи мету законопроекту, висловлюю наступні зауваження.

1.1. Виключення пункту 2 з частини першої статті 251 ЦПК України та фактичне перенесення його змісту до частини першої статті 252 ЦПК України призведе до наявності у суду широкої дискреції у вирішенні питання зупинення провадження у справі, якщо сторона або третя особа, яка заявляє самостійні вимоги щодо предмета спору перебуває у складі Збройних Сил України або інших утворених відповідно до закону військових формувань, що переведені на воєнний стан або залучена до проведення антитерористичної операції, оскільки обов'язок зупинення провадження у такому разі стане правом суду.

Відтак, замість пропонованих законопроектом змін, пропоную розглянути можливість викладення пункту 2 частини першої статті 251 ЦПК України у наступній редакції:

«2) перебування сторони або третьої особи, яка заявляє самостійні вимоги щодо предмета спору, у складі Збройних Сил України або інших утворених відповідно до закону військових формувань, що переведені на воєнний стан або залучені до проведення антитерористичної операції, *за умови, що така сторона або третя особа не може брати участь у справі особисто або через представника;*».

1.2. Зауважую, що назва законопроекту не відповідає його змісту, оскільки: 1) не охоплює відповідача, як сторони цивільного процесу, а також третьої особи, яка заявляє самостійні вимоги щодо предмета спору; 2) згідно із чинною редакцією пункту 2 частини першої статті 251 ЦПК України та пропонованого пункту 11 частини першої статті 252 ЦПК України провадження зупиняється не тільки у разі перебування сторони або третьої особи, які заявляє самостійні вимоги щодо предмета спору, у складі Збройних Сил України, а й у разі перебування в інших утворених відповідно до закону військових формуваннях.

2. Висновок щодо підтримки

Проект закону підтримується за умови врахування зауважень та пропозицій.

**Уповноважений Верховної Ради
України з прав людини**

Дмитро ЛУБІНЕЦЬ

